
Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra Lopt, Helle - Oppigard, Valle kommune, Aust-Agder, Norge

NNU Rapport 27 – 2019

Claudia Baittinger og Niels Bonde

Foto: Helge Paulsen

Dendrokronologi

Nationalmuseet
Miljøarkæologi og Materialeforskning

Norge

Aust-Agder

Helle - Oppigard

Valle kommune

Gnr/Bnr: 70/2

Koordinater: 59.0614064 N, 7.5638292 E

Formål: Datering og opbygning af grundkurve

Indsendt af Kulturminnevern i Aust-Agder, Fylkeskonservatoren i Vest-Agder og Nationalmuseet

Prøver udtaget af: Helge Paulsen og Anders Dalseg

Undersøgt af: Niels Bonde og Claudia Baittinger

NNU j. nr.: A9616, maj 2019.

Resultatet kan frit anvendes ved henvisning til denne rapport. Kontakt evt. laboratoriet for yderligere oplysninger mm. Rapporten kan endvidere lastes ned fra hjemmesiden www.nnuweb.dk, under Dendrokronologi, Se endvidere Fylkeskonservatoren i Vest-Agders oversigt over dendrokronologiske undersøgelser <http://vaf.maps.arcgis.com>.

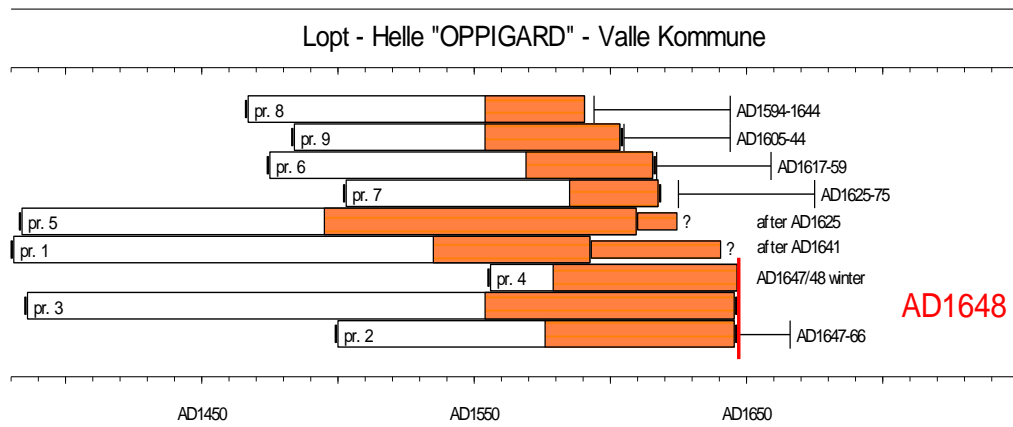
Lopt

I alt er ni prøver af fyrretræ (*Pinus sylvestris*) fra **ni tømmerstykker** (tre syllstokke, to gulvtiler, to veggstokke og to stokke) undersøgt. Alle er udtaget som boreprøver. Alle prøver er dateret. Der er konstateret splintved på alle prøver, og "Waldkante" (træets sidstdannede årring) på én af prøverne.

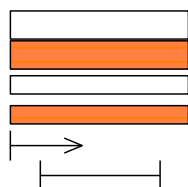
Antal årringe i prøverne varierer mellem 92 og 261.

For statistiske værdier / beskrivelse med mere vedrørende de enkelte prøver, se katalog.

Undersøgelsen viser, at tre prøver stammer fra træer, der er fældet 1647-48. Én af disse prøver med Waldkante bevaret stammer fra et træ, der er fældet i vinterhalvåret 1647/48. De seks øvrige prøver *kan* stamme fra træer, der er fældet på samme tidspunkt eller tidligere.

signatur

kerneved
splintved
kerneved ikke målt
splintved ikke målt
fældet efter
fældet mellem

Dateringsdiagram som angiver årringskurvernes indplacering på en tidsskala. Hvert rektangel repræsenterer en årringskurve. Den røde signatur er en tolkning!

Antallet af årringe i splintved hos fyrretræ kan variere voldsomt fra ca. 40 til ca. 90 eller flere, og tit er det mere end svært at identificere splintved. Dette gælder særligt, når det drejer sig om borekerner. Se f.eks. prøver 1, 3 og 5. Almindeligvis gælder, at antal årringe i splintved afhænger af træets egenalder. Jo flere årringe i kerneved, desto flere årringe i splintved. Et ungt træ (juvenil) har færre årringe i splintved end et modent - eller gammelt træ.

Årringskurverne fra de ni daterede prøver er sammenregnet til en middelkurve, N395M001, på 267 år, som dækker perioden 1381 – 1647.

Kryds-datering absolut

Årringskurverne er søgt dateret ved hjælp af relevante grund- og referencekurver for fyrretræ fra det sydlige Norge.
 (se tabel)

Referencer:

Anvendt splintstatistik for fyrretræ: 40 - 90

For t -værdi:

Baillie, M.G.L. & J.R.Pilcher, 1973: A simple cross-dating program for tree-ring research. *Tree-Ring Bulletin* 33, pp. 7-14.

Ved undersøgelsen er der, udover laboratoriets egne grund- og referencekurver, anvendt kurver, som er stillet til rådighed af Thomas S. Bartholin (Scandinavian Dendro) og Terje Thun (NTNU).

kurve	-	-	N395M001	
-	start	dates	AD1381	
-	dates	end	AD1647	
aam01 indland	AD1254	AD1744	12.45	N Aust Agder indenlands [Setesdal] 27 timber
aam02 kyst	AD1487	AD1837	---	N Aust Agder kystnær 18 timber
VA_2011_3	AD1223	AD1879	10.18	N Vest-Agder med Aaseral 316 timber
VAuAaser	AD1353	AD1879	6.47	N Vest-Agder uden Aaseral 225 timber
N Aaseral NB02	AD1223	AD1857	11.05	N Aaseral 113 timber

Tabel: Absolut datering. t -værdier for kryds-datering med grund- og referencekurver.
 For t -værdier se Baillie & Pilcher, 1973.

Beregning af middelkurve

New mean sequence N395M001

Dated AD1381 to AD1647

Contains the following curves

N3950019.d dated AD1381 to AD1593 of type R 58 N
N3950029.d dated AD1500 to AD1646 of type R 70 N
N3950039.d dated AD1386 to AD1646 of type R 92 N
N3950049.d dated AD1556 to AD1647 of type R 68 W
N3950059.d dated AD1384 to AD1610 of type R 115 N
N3950069.d dated AD1475 to AD1616 of type R 47 N
N3950079.d dated AD1503 to AD1618 of type R 33 N
N3950089.d dated AD1467 to AD1591 of type R 37 N
N3950099.d dated AD1484 to AD1604 of type R 50 N

Katalog over undersøgte prøver:

Borekerner fra Loft på Helle Oppigard

N3950019.d

Title : A9616 loft Helle Oppigard gnr/nr 70/2 Valle AA prøve 1

Raw Ring-width PISY data of 213 years length

Dated AD1381 to AD1593

58 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 119.78 Sensitivity 0.20

Interpretation: AD1641?

N3950029.d

Title : A9616 loft Helle Oppigard 70/2 Valle AA prøve 2

Raw Ring-width PISY data of 147 years length

Dated AD1500 to AD1646

70 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 149.63 Sensitivity 0.19

Interpretation: AD1647-66

N3950039.d

Title : A9616 loft Helle Oppigard gnr/nr 70/2 Valle AA prøve 2

Raw Ring-width PISY data of 261 years length

Dated AD1386 to AD1646

92 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 82.99 Sensitivity 0.20

Interpretation: AD1647?

N3950049.d

Title : A9616 lopt Helle Oppigard gnr/nr 70/2 Valle AA prøve 4
Raw Ring-width PISY data of 92 years length
Dated AD1556 to AD1647
68 sapwood rings and winter bark surface
Average ring width 115.43 Sensitivity 0.17
Interpretation: AD1647 winter

N3950059.d

Title : A9616 lopt Helle Oppigard gnr/nr 70/2 Valle AA prøve 5
Raw Ring-width PISY data of 227 years length
Dated AD1384 to AD1610
115 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 105.73 Sensitivity 0.18
Interpretation: AD1625?

N3950069.d

Title : A9616 lopt Helle Oppigard gnr/nr 70/2 Valle AA prøve 6
Raw Ring-width PISY data of 142 years length
Dated AD1475 to AD1616
47 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 125.23 Sensitivity 0.19
Interpretation: AD1617-59

N3950079.d

Title : A9616 lopt Helle Oppigard gnr/nr 70/2 Valle AA prøve 7
Raw Ring-width PISY data of 116 years length
Dated AD1503 to AD1618
33 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 181.81 Sensitivity 0.19
Interpretation: AD1625-75

N3950089.d

Title : A9616 lopt Helle Oppigard 70/2 Valle AA prøve 8
Raw Ring-width PISY data of 125 years length
Dated AD1467 to AD1591
37 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 116.09 Sensitivity 0.19
Interpretation: AD1594-1644

N3950099.d

Title : A9616 lopt Helle Oppigard 70/2 Valle AA prøve 9
Raw Ring-width PISY data of 121 years length
Dated AD1484 to AD1604
50 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 89.64 Sensitivity 0.22
Interpretation: AD1605-44

A 9616
N 395

FELTRAPPORT

Dendrokronologisk objekt:	Lopt – Helle "OPPIGARD"
Fylke:	Aust-Agder
Kommune nr.:	Valle
Gnr/Bnr:	70/2
Koordinater:	
Prøvene tatt av:	Anders Dalseg – Helge Paulsen
Dato for prøver:	15. mai 2018

Prøve nr.	Sted	Rom	Bark	Yte	Bearb.	
01	Vegg m. vest	Under bur	X			Syllstokk mot vest, 83cm fra syll mot nord.
02	Gulv	Under bur		X		3. Gulvtile fra vegg mot nord, 87cm fra oppleggsbjelke mot vest.
03	Vegg m. sør	Under bur		X		Syllstokk mot sør, 140cm fra syll mot øst.
04	Gulv	Under bur		X		4. Gulvtile fra vegg mot nord, 106cm fra oppleggsbjelke mot vest.
05	Vegg m. øst	Under bur	X			Syllstokk mot øst, 90cm fra syll mot sør.
06	Vegg m. øst	I døråpning			?	Veggstokk nr 2 fra syll, 8cm fra beitski mot nord.
07	Vegg m. nord	I sval		?		Veggstokk nr 4 fra syll, (Overmann) 100cm fra stokkende.
08	Vegg m. nord	Lopt			X	Stokk nr 3 fra dørsvil, 50cm fra vegg mot øst.
09	Vegg mot øst	Lopt			X	Stokk nr fra gulv, 113cm fra vegg mot sør

Loft – "Oppigard" gnr/bnr. 70/2 – Valle i Setesdal – Aust-Agder fylke.

Plantegning m/ boresteder

